4 JAN 2006

TO THE READER

KINDLY use this book very carefully. If the book is disfigured or marked or written on while in your possession the book will have to be replaced by a new copy or paid for. In case the book be a volume of set of which single volumes are not available the price of the whole set will be realized

SRI PRATAP COLLEGE
SRINAGAR.
LIBRARY

Class No. 891.441
Book No. A28H
Acc. No. 16077

891.441
A28H

چھاپ غلام محمد نور محمد

گر فردوس بر روی زمین است
ہمین است و ہمین است و ہمین است

الحمد للہ و المنۃ

اندرین زمان میمنت اقتران قصۂ عجیبہ و غریبہ ہذا از تصنیف لطیف مولوی
احمد اللہ صاحب ساکن موضع ہاکہ بارہ تحصیل خاص المسمیٰ بہ

16077

ہشت بہشت

بزبانِ کشمیری

حسب فرمایش تاجرانِ نامی غلام محمدؐ و نور محمدؐ حنفی کشمیری
تاجران کتب مہاراج رنبیر گنج بازار سرینگر کشمیر

در سنہ ۱۳۲۶

در مطبع رفاہ عام پریس لاہور میں باہتمام مولوی نور الحق چھپا

(جملہ حقوق محفوظ)

اعلان:- از ہر قسم کتب کشمیری و اردو و عربی و فارسی وغیرہ از دوکان غلام محمد نور محمدؐ القیمت نقدی بارعایت و بذریعہ وی پی مل سکتے ہیں۔

بسم الله الرحمن الرحيم

اي خداوند آسمان و زمين	پيده عالم کروت بصد تزئين
خاک از مردمان کرُت بهتر	آسمان از خور و مه و اختر
بود و نابود ڙي انت بوجود	ذره ذرات ڙي کنوي بسجود
از سيه خاک ڙي کرت صورت	بيه طاقت ژه خاک کره نس تت
عقل بيکار چانه کاره نشن	ناتوان و ضعيف باره نشن
صدفن جاي جهمک وان بحجر	از صدف جهمک کدان ڙي گوهر
بس گهري خوش منش ڙي دک شاهي	بس گهري خوش منش ژه نک شاهي
پنه آسک نه بر و نهته آسوک ڙي	عالم الغيب بيگان جهوک ڙي
زنده مرده نه مرده ڙي زنده	جهوک کران جهوک هميشه پاينده
ژه بقا در فنا جهانس راه	معني لا اله الا الله
چان قهرن ستهاه کر مردود	چان مهرن ستهاه بخش مسعود
بو ته منحوس جهوس سعيد کروم	از کرم دور از وعيد کروم

رحمتن چان دل مرکم شاد
کار و اطوار بد کرم مه زياد
رحم کريم ژه بهول غفور و رحيم
بنده احمد ژه کياه چهو غم ز گناه
شافع عاصيان ژه پشت و پناه

در نعت حضرت محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم

٢

سرور پاک احمد مرسل
محبوب فضل و اکمل
خاتم پيغمبري کرون نور
صاحب تاج و صاحب معراج

زه چیچی کی نکا هغه زړی ی یارمن سینین اُوری ربی پیچین ولیتیب
بہ دم رتق چیچی رغه زړی ی یکی سعو دی رستی ور سیوری بن جابہ هم
زه دیچی ایسین پیستکی شو سُوتین سه مشکلان بین یاہم
سرو میروان زنعبکوی بین پیسین فل

یار اول لقب منس بو بکر	شهر صدق اندر شاه لش وقر
شاه عادل عمر بعدل رئیس	ژ هاپه نهنری نشه ژلوی ابلیس
صاحب شرم حضرت عثمان	جمع کره وُن سو نامه سُبحان
باب علمک یقین علیؑ ولی	از ره شرع پای او نه ڈلی
بیحد و عد صفت مین ژوُرن	بسلیمان مور کتو دُورن
رضی الله زان همه هر حال	کیاه کرک وصف کیاه چهو میا نو مجال
بنده احمد رما گهرک زایشان	به بهشت خدا اژک زلیشان
دوست تهاوُک بجان خود یم چاره	کاسه وان تم چهه ناره کوی آزار
تم چهه اکرم ته محترم بهتر	پٹ متن پر درود شام و سحر
النجا کر بخسرو لولاک	شاد سینک اگر ژه چهک غمناک

النجا بحضرت رسالت مآب صلی الله علیه وسلم

زِ هر مرسل ژه چُهک افضل	مه آئینس ژه کاسوم مل
ز خوبان جهان اجمل	مه آئینس ژه کاسوم مل
ژه چُهک برتر ته ژی بهتر	همه بهتر ژه نش کهتر
مکمل ژی زِ هر اکمل	مه آئینس ژه کاسوم مل

۳

زه پیچ فریاد من کوشن
زه نش حاجات من روشن
مراد دل مه کړه جل جل
زه دم می ... کاسوم مل

المہ ایمنس زه کاسوم مل
سمه طعن کروس ازل
زراه راست کرمی دور
ہو او ځوص دبنک زور
الم ایمنس زه کاسوم مل
الم ابهانک زه ظلمت دل
ارحم پیچکه کار ناوان
بودانس نفس و شیطان

گدا بوچھوس نہ چھک سلطان	چھہ در گہ چان عالی شان
غلام احمد بُت برتل	مہ آئینس نہ کاسہ مل

آغاز داستان تخت نشستن بہرام گور و شکار کردن باد آرام و بناہی خورنق

بعد ازین روز بوز قضا چان
چونکہ بہرام گور گو مشہور
از جہان سوی آخرت تس ہول
رام عالم کرن بعدل و کرم
رای بد آمن بس سو خوار کرون
بر رعیت تہوی کرون احسان
ظالمن ظلمسی کرن نم رٹ
شاد دل آسو بادہ نوش کران
با طرب آسو مطربن سیتی
آسو رغبت منس بسوی شکار
گورخرنی سو آسو مارانی

بی کرانی چہو اوستاد بیان
عالمنی سنز روی اوپر نور
گونہ بر تخت بوٹ باصد ہول
دوستن خوشیہ دشمن پو غم
نیک دل صاحب وقار کرون
عاجز و ستمند گے شادان
رامہ ہون نشہ رہا گی کٹ
عاقلن سیت بوز روز بران
دیار بخشان نمن سو بو کیتی
گورخر مارنی منن بو کار
بجید و عد سو خون ہارانی

گورخان گرچه داغ بر گوران
یعنی ہم دیہن پتو سوی گالو
دلبر آئس لس پچو ماہ تمام
آسو حسن وجمال لس بی حد
آسو بلبل بروی او چون گل
غیر او شاہ بو گہتران نہ بصید
بونہ آرام جز دل آرامش
ہمچو پروانہ بر شمع مشتاق
گرہین زود حکم عالی تمام
یعنی بہرام و دلبر بھرام
پہو خورنق بقصر شہ را نام
آسو کرتت و زیر بہرامن
پہہ دپان گور دربی گوران
بایل صید بو تہتوی بہرام
آئس سردار ہم منش ستی

کرد ہم گور داغ کرد بران
از سر تخت زیر خاک ہو والو
سیت آسان نام دلآرام
عاشقش شاہ بود صد در صد
موی لس تیچ تیچ چون سنبل
دل بزنجیر موی و عشقش قید
سیت آسان ز صبح تا شامش
عقلہ اندرسہ جنت آئس طاق
در خورنق لکہین دود آرام
صید و ہم صید کہ کرن بتمام
یعنی لیس آئسو خانہ بہرام
لس مدبّر سو صبحنس شامن
شیر ہوپٹ گرہین سو بو دوران
دو یہ ہفتہ گرہ نہ آنان گام
تہک استاہ پک یکی امس سیتی

٥

رنگی گلنار ویرتر صندل وان
رنگ یتین ور زعفران ریحان
پانچو ہفت تم رنگا بازونگا تم رنگی
نغمانی جوان تم گنبد بلند کرنہ تیار
ہفت گن ۲۰ رون ورون کرون زرنگار
یم ورنج کردہ ہفت عدد
ورسی تام تم اندرون گنبد

هفت اقلیمنی ہندان شاہن
پیش تہا وو شہن متاع کرام
کی رضا رو دہفت شاہ جہان
تنہ رت آمی زونہ ست ہت یم
بنہانی درون خانہ انیک
تام نغمانی بنا کر جای
مرغزارے نشانۂ جنت
مردہ زندہ گہران تتٹ وانت
خوش پسند آسو گیاہ ڈلان ہوا
بلہ نغمانی یہ جایا خاص
انونہ معمار کر بنا تعمیر
نام معمار بوز شیدا آسو
ہیچو گردون کرژہ ست گنبد
آسنہ کالنہ از شہان تژہ جای
آسو معمار سخت لاثانی

نشہ تم کر روانہ نغمانن
هفت دختر اینو پئے بہرام
کورہ ست ہت یم آمی بش شادن
بسوی برج شمس ہت وت یم
ازپی شاہ تم شہانہ انگ
برلب جوی خوب و دل آرای
آبشارے سو بخشہ ؤن فرحت
پیر سپنان جوان تتٹ وانت
سو ہوا دردمندنی چو دوا
ڈیٹھہ دردل کران یہ رایا خاص
یہ گہڑی خرچ بو دمی نہ کبشر
عالماہ نش بکار شیدا آسو
از تہ آب سوی بنا تہدلد
روح افزای درجہان تژ جای
گوسو بانی بحکم نغمانی

گنبد جمع کرینہ یون کافور
رنگ زعفران جمع تیار
ہفت گنبد پیچو دربدار
ہفت بانی نمی نغام بیین

٦

ہیچو جایا ہی خوش جاسہ سر
شاہ بہرام نہ سندہ کاسہ
شاہ ہمیں زمین بہاران
ونو کبھی سے بکار شان
بہار نو سے آہوان صیاد
ہست ورخانہ صید کرونہ یاد

نتیپ نتہ آیہ آن پری پیٹھ
بوسہ ہیر کھ دلونہ تراوُن سر
دوکیہ شاہین شاہون و ابلا جان
تام ہند ٹیپ اتھن دعا نیہ ناب
ورونا دیونہ شاہ [illegible]
صاحب تخت و تاجدار
سیاہ بیم می وون بو چھینہ ناوان
سیاہ دلیری آیہ کرہ پیش شیہان
[illegible]

خوبتر و چھنہ خانہ شاہی	ہچھو جنت نشانہ شاہی
خوش ستہ گو وچھیت بنائی نو	جنتاہ ہو و چھون برت حور و
پیش رضوان آیہ حورہ دوان	زلفوی سیت آس خاک ڈوان
روی بر خاکِ عجز تھاوُک تام	تحفہ ہاژک زحقہ بر بہرام
پرت اکس سیت عذر خواہی کرد	خیر پاٹھاہ بر رسمِ شاہی کرد
بیوٹ بر تخت شاہ بختاور	ہمنشین تس عروس ہا دلبر
نعمت و کام تم لبون تمام	ہنوونہ فرہ نوی شراب اندر جام
منھو سہ سیر و شکارگاہ و شکار	غم ژلس واتو در کنارش یار
آفرینا منود نعمانس	گاٹلس ہوشیار دورانس
سرفرازی کرن متن وارا	آسوہ تم کر منوی تھوی کارا
وارہ وارہ بوقتِ اسعد ژاو	پرت اکس گنبدس اندر پرچاو

درآمدن بہرام سعادتمند بروز شنبہ در گنبد مشکین نزد دختر پادشاہ ہند

روز شنبہ بگنبد مشکین	ژاو بہرام شاد دل نہ حزین
دوہ برون با غزالۂ ہندی	بہ می و مجلس و بجو شنندی
راژ ہنز تیرہ گی دوہس بر نور	گیہ غالب سو نور گو مستور

غزل از زبان خاتون ہندی کمال مسمّاۃ

Sri Pratap College
Srinagar

زار بوزنیہانی خداوند
[illegible]
عاقلہ [illegible]
غافل [illegible]

کاملہ دوہ [illegible]
[illegible]

دلبسنده بيدل ڇهوي بنده احمد
آزاد ڪرڻ گومنن ڇهو بندو گومنن ڇهو بندو

افسانه گفتن دختر پادشاه هند با بهرام شاه فيروزمند

ڊيونه برونه آسو پادشاهه اڪ
آسو وانان بروبحر ڪ باج
ميڙ لش آسو عاقلن سيتي
ييس اڪس زياده زاهي عاقل
بوي بڇو تاره لش جوان خورسند
تيغ وخامه ۾ تن ترشن حاصل
يعني جنگي وهم لکهاري آهس
شاه خوش گو وچيت به داناهي
پرت اڪس آسه ڪس خيال شهي
ڊيونه بڇوس زٿس ڙه ڪر شاهي
پادشاهيه اندره ئي ڇهو مدا
عاجزن سيت عاجزي ڪرزم

درسرانديب تخت او بيٺڪ
لش شهس آسو باحکومت وراج
زيرڪن نيڪ وخوشدلن سيتي
لش رٹان نزد خود دوان لش دل
هوشيار و دلبر و دانشمند
مختصر پرت فنس اندر ڪارل
زه ۾ تن ٻٹ ڪران ساري آهن
دوهه اڪه ۾ تن ڊيڪ به تنهاهي
ڪهيه ڪس ميوه از نهال شهي
عدل و احسان چنانڪه ميخواهي
راضي تهاون خداته خلق خدا
سرڪشن سيت سرڪشي ڪرزم

شور و شغب وتھوی سرکشی چھس
سر فہمیت تس و ببین سرکشی
سرِ زورہ چھین نہ ہزار دنی ہامت
دلیس بہ بعزت و زور بلا ہامت
رس تیہ وجوان نار نفرہ بل
ونیب سپاہ سمجھتہ ترنو نصیب
وسیمن و نہ دار ویشن شہرن
ساسرما پنتہ اوتنہ ترتزر و زیرن
وانتو زبر سمحلِ ینہ اونٹ ترنار دانی
سرتھہ ہزارہ ونس اونس وانی
بتہ جہان سر اونس برابر بی
ترتھو شغب ہزارہ اونتس بنیو چھوک
رلوش اعز سفید برابر ترنن بران
سرتینہ فتیب لدرنزو وزیران

دپونہ بہتر ہین سفر کرہ نوی
حکم دتونک زملکِ مانیرو
خرج ہت درای از شہر گی دور
دوہہ اکہ بوی ترشی پکان براہ
اشترا ماو چھو ژلان ینہ کن
بِی دیُن دندر امتوی چھُس اک
ینر دوہن تہ دراو گرما گرم
ناگرادس اکس ہٹی ہم واتِ
بوگلاہ سبزہ زار ہم شاداب
ساربان نام واتو نار ہران
بلکہ سمکھوم نہ کانہہ انسانا
دپوسہ اک زن ونٹ چھہ براشتر
دوبی دپوسہ تس سوار چھہ زن
ساربان آسو بجز ذلیشان
کریک کرتم دیُن چھہ ہم طرار

سرد و گرم جہان ہمہ سرہ نوی
درجہان شہرہ شہرہ توتہ فیرو
بحر و برگے وجہان ظلمت و نور
زنگین اک کرک پتہ کرکیاہ
کانو چھوبہ دپونہ چھوم دُپس اکِ زنِ
بی دیُن لنگ چھوبنہ ژلوتس شک
پتہ بوی ہم پکان نرمانرم
انضہ کھور چھلکھہ شاد دل گی کات
ہرسہ شہزادہ شادگی درخواب
کدمہ فرسنگ اونٹ چھوسنہ وچہان
کوہ و دشتن اندر نہ جیوانا
گیو الکتِ کن عسل بیت کن پُر
لیک حامل چھہ دپوتریم مردن
نصف ہین دامنس کرن بہ نشان
اونٹ نہ خر نوان لوکن بسیار

کلاش فول راومت تر بیہ وانو
پتہ برس اونہ ووالو نس گوکون
پھنوا او غار کس تور
رزکو نس بیت اونس بند
بوگلاہ وم سوار وبار بیہ ان
اونہ وال ترتہ وبار تس تس کن
آو تس ہس ولون لیوم ساروی
ترتہ وبم عروس تہ باروی
شاہ شہزندہ کو نکاح ساہون
خلعتو بسمت شہزادہ بران
نیم لاز تلک وبنوم توتہ اتوال
دیتمتہ رابہ اون کلامہ محال
راز نمان عیان کرو گنہ یار
لگن تلی وین چھہ کنہم پتہ یار

یدُ و نیو پز نه بو د مو انعام
شاهزادو بشاه سجده کړو ک
د پوسه اک زن مه او نټسی د یو کور
د پوسه بی زن مه او نټسی د پولنگ
د پوتریم د پومه د ند چهوس کم اک
بیه شاهن پر ژبک کډک تری بات
د پوسه اک زن ز شهد نه روغن
با پچه زالم نگس چه یوره کنی
د پو دویم نقش زالوی اشتر
بیه تریا د چهم نجم از خاک
د پوتریم نقش د ون اهن بهند نت
الغصه کے زوره گیمړی سه سوار
شاه بوزنت یه شادو اراه گو
کرنه بخشایشامن بے حد
آسو فارغ گهرت گرهان بین

ورنه سر تهند تلو زتن بجام
مدح لتس پټا دعای خیر ړوک
یکطرف که کهوان نیموښت دور
ونه زاهم گمت سولهوان زنگ
یه کهمت تت اندر اطس غ برگ
صاف و نتو نه چهو حمیده صفات
وچهمه تریا بره کروم مه سخن
گیو دیم عقله مو رهوره کنی
برزمین انقش کفش نت نکهه پر
بوی بدنت بوان شهو تناک
چهو سینو منت وچهوم مرټا خاکس
عقله دیم سه حامل وپر بار
صحبت شان منس گوارایو
جای تنها منن د ژن امجد
بوچهان زیر کی یه آس منن

بوز شاہن تہ گو بر مادر
پزُ ونکہنہ کہتن بو کر پراری
خشمگین گیہ موج شاہن پٹ
دپوسہ ام حیلہ ونتہ بوزی نہ
ژاسن پس لرزہ راست ہتو نہ ونُ
دوہہ اکہ پادشہ شکارس گو
آشپز آو کہوت مہ نش ہت خون
سرنوشتم یہ آسو گو تہ درست
گو پشیمان کیا زہ کرُ مہ سوال
ہُو ہُو آسو تی کرُو یہ بیان
اک دپُس یام چہو مہ می دوسہ دم
دپومہ از خون مردگان ہیت جوش
بی دپُن یام ماز کہیو مہ شتاب
بوی خون سگی لبم آت منز
دپو تریم شاہسی ونے بوراز

نال رٹوس وُنم مہ کسو چہو پدر
خون از تیغ تیز بو ہاری
ہاژ لاگان مہ چہاک زبان ریٹ
راست ون راست باز روزی نہ
راز پوشیدہ در بیان انُ
خفتہ آسس گنی نہ کانہہ تہ بو
ہتپ مہ یوری کرہن میل نان
شہ خجل گو ضعیف وار اسُت
دراو نہ ژاونش ژہن فی الحال
ون مہ ونتو چگونہ گشت عیان
خوشہ کنہ پیدہ گوم در دل غم
ہم زیاران چنین رسید بگوش
دل ددوم نہ روانہ گو مر لعاب
یا چہو سگ یا ز شیر او چہوس ستر
لیک پنہ می گرگ سر از تن باز

ژاویکشنبه آن سعادتمند	گنبدِ زعفرانیس خورسند
نیمروزی سه دلبرِ فیروز	کرنه درعیش سیت لش خوشروز
کاڇِن حکم لش دتون به سخن	داعیه شد لشه کشاد دهن
غمه لشه دورخوشیه نیورُ مدام	آس آسن ژه بخت و دولت رام
چهوم جیامی یوان کیاه ونه بو	ون یه دائم نه بر زبان انه بو

غزل از زبان عروس نیمروزی بجان سوزی

دلداره کن دار میان زاران میان زاران
فیروزه نیمروزه آیس ژه گاران آیس ژه گاران
زالس لو لاجهس کاجس نه کالس کاجس نه کالس
نال می ولنم ام کاله ماران ام کاله ماران
جانور میانو گولاران دالس لاران دالس
ورگوم آیس ولنه تاران ولنه تاران
ڈیشت یه پیچ و تاب چهس در اضطراب چهس در اضطراب
نور کیاه دوران چهوی گرایه ماران چهوی گرایه ماران

یحی نعمودن تحت پادشاه نیم ورنایم انیان وفرز
نه نال آگا چهوی بنده احمد یاران احمد
ورلیوار دلبره ما وم مه بیدار ما وم مه بیدار
سالکان کتیم چی مغز زاران چی مغز
درجای زعفران چه مک یانه مالک چه مک یانه
ما نه زرد و پنهان اندر غاران اندر غاران
تهمه چاپه یه نازانم سو سازانم سو ساز

در خراسان آمو ای زرگر
شهر روس اغراضی اشهر
نادوش بو حسن زوی اشاد
دربهزبوی دوان بوکیاه داد
گرمزیستا بیو یکان بیوی بو
نقش تت کرتن پیش نه بنت گو

۱۲

شاه چیران سیون نیرس فرسیوو
سن زبوراسن ستره رود
سونه منه سن سرنیش
برنمس نرس تعجیل
دیعو شومن نه دراو
خوب لایق نه سلطان
لایق سیل شاه زبان
سو نتهاه بیشی شاه زمان

سرنه نو بیم جی سوار سیون سیون انعام
شاه میتس نیکی پادگار بسرزوان کرشتن انامام
بهر طرف زن زمش اجبرایی وتن دانایان
زورستن سرمه بشمشمه سمامی جبر جبران
زمیر دعوتمند آن حسرکون بسرخ بهیل
حاسدان تنه دوبونه زرلیس کده بیل

ساسہ منہ اندرہ چھُس کھٔت اکھ مٔن
در ترازو بوزن وزہ نہ ہیل
دپونہ کس نش لبہ اچھ بو خبر
دپونہ بازن کہ بازِن زرگر
تحفہ نش رنگہ رنگہ بیزہ تمام
خاوندن چان ہیل زرگر پور
کانہہ درِن دورِ تہو چھونہ استاد
یہ پرژون کھوژ ز شوہر دانا
زن حاسد سٹھہ تحایف ہت
تی وَنُن نش یہ شوہرن وَنُس
کنھہ وَنِ وَنِ کرون دلِ اوزم
کارخانہ بخانہ آو حسن
سوی او گفت آن پری پیکر
مشہور چھُکھ گُمٹ شہ در آفاق
خوش سٹھ چھنہ زیادہ خوش کرتم

کتھہ پاٹھِن یہ کرہ سٹرہ سخن
ژھو یہ کرہ ماتہ پتہ پیس شوم بو ذلیل
ون کڈون پی زخانہ اتھ بہتر
وسہ پونا ژہ حسہ لاگ زہر
بیغرض پاٹھہ پرژہ نش یہ کلام
ہنراوز عقلس عاقل دور
وزنِ پیچ چھہ کیاہ سنا بنیاد
کانہہ نش وُ نکشن چھونہ مانا
ہُنرنہ نزد زنِ حسن منہ وت
میل برگفتن سخن انونس
بر پیام آوری شد آتزان گرم
شاد و خرم بخانہ ژاو حسن
سخن وزنِ ہیل روشن کر
کانہہ ثانی ژہ در ہنر چھک طاق
تم دپس صد ہنر چھو در دستم

١٣

نہرہ نیش بو غذا کی نا بور
تن کروہن ہتو اک منار ادور
واتا وکی بے گنج خانہ بو باد
بنوک ساروی یہ آہوتی ستاد واد
نوٹ کرس بی نہ تو رسی نیش پلی
زرگرس گرہ کاردار ان گے
عالم چھوی دلی سرزمیہ باچتار
پی چھوم گنہ پانی یہ خود پٹکار

کہنتہ رودک نہ درمیان دِ ورر
مدتہاہ گو تہ سر بصد چارہ
و نو نہ در پیش شوہر بدگام
یم حکیمن یہ پیل حکمت کُر
دِ پوسہ شاہن و نان چھک بکواس
زرگرن دِ پوسہ یدیہ آسہ بدل
کتھہ پاٹھی بو تولہ دِ پوسہ شہن
کرکھہ نی تہ انگُ یہ صاحب فن
پیش شہ نوک دست بستہ حسن
دِ پوسہ شاہن شہ کیارہ دراک ڈِیڈ د
بخشہ ہم یدُ تہ گے زکوۃ از جان
مہ چھو تہو مُت ثُلث سوز رصد من
گو و نُتام مدتِ بسیار
زاٹ تُمند بو گوس پُس زانہ
چھونہ دانا بہ حاسدِ دشمن

زانومتہ یانوان گو پُو رِر
از دلش کڈُنہ آسہ مکارَہ
نیو یہ پیغام پیش شہ تم تام
کم چھو در وزن زرزہ دِتھس زر
بوی مہ تہو منت امین ازپی پاس
خونِ من چھوی حلال غیرِ جدل
دِ پوسہ تم تی یہ بوزمت اززن
و چھہ ناوک زناس کم صدمن
عاجز و خوار و زار خستہ حسن
بدبیری دِپُن نیم کم مُزد
ورنہ از خانہ زود آنہ دوان
دمہ پش زانہ پُس یہ وزنکُ فن
کانہتہ ڈیٹھوم نہ محرم ادرکار
پیل زر را بو زن پُس آنہ
یہ سخن درامژی چھہ ہم ازمن

نہ نہیل و پیشم تنگ تندہت گے
نور واتان نہ نیہر تہ تخ زرد
شاہ نہیری گہران بی پیٹ گے
بولے گی می گے کران پیٹ تے ہو
گہنتہ واتان آبو نی کہن چن
زند گی آسی نی ود می گیر شن

١٤

پانوتہ ختمناس گوہ جبین
سہالہ ناوان تنوی ہنج محسن
دارہ بستہ سرکس ہیر جا بود
غیر آن روزنی کرہ بالا بود
ہیرگرس گنج نقطہ بیتھ تہ نیہ
ہیرہ و چھان پوسو ناخور تس
وچھونہ بتھ خصاہ لوان دورہ دوان
روی زانہ نوی یہ انتوی زن نادان
بالہ ہیر پادو وار پتہ و ت سرپش اسے
سرو لوس بو یہ نفاہ جانہ پتہ نقع چھو نصیب
دوہ سنہ ژہ سن زہ ہنج پازجای ژیون پلول

رود کنتہ تام ور شہزادن
ات اتس پیوس سرکرو دون
بیہ دوبنہ زن زنہ کلاسنتہ آن
بوی پکان وچھوتہ ولو کنہ پادرزان
پرو پژھ تس وبوکنہ بسیار عجب
یارین یاری حسن چارہ زا بہ نوہ
سربہ حیران چارہ تاب ستین نود
وافسس پادشاہ کونا بود

تار ابریشم آن پارۂ قند
دپوسہ تم گنڈ تارہ اندس قند
ہیورلہ سیٔ ژہ ترأو جل جل تار
تارہ ہند اند خواہجی رٹو یام
آن ہت گر طناب از خانہ
دپوسہ تم گنڈ رزہ اند بتار
زرگرن رز رٹ بلہ تس واژ
گنڈ پانس ژہ رزتہ کھالت یور
بیخبر آس آن زنِ نادان
آیہ پژہ لستہ رز گنڈن ہیان
انتقامچ یہ فکر بلہ چارن
پانہ یون واتو زن سہ بالا واژ
دپونہ تس کیا زہ می کُرت بیداد
دپوسہ تم سر کُرت ژہ میانو عیان
گیہ شرمندہ تہ کڈن نہ شاہ

گیہ آنون بہ پیش آن دلبند
رہیہ اکسی دہ رٹ ژہ دیگر اند
لی کرون واژ مور ہٹ بحصار
سوی زن دپونہ تیز تر تُل گام
گیہ ہت واژ رز بیک آنہ
گنڈ نہ دپوس یہ وارہ وارہ کھلر
دپونہ یت آسہوون دلوی باژ
حال میانوی وچھک تہ والت اُورِ
بند یتو تام گیہ در زندان
زرگرن پان تراو آویزان
حلقۂ آہنینہ رز تارن
ہیور وانت زنانہ گرک تج کاژ
یارنی من ژہ کہنہ چھی نا باد
سو دکم واریا وچھوم مہ زیان
چھوم گنہ پانسی تہ کس لدہ راہ

ونتوچھ اخبارہ
سر حسن از نسب بارہ نادان بنت
زن اوبہ بنت واجک بیت
پاہ از حکم شاہ بیان
سر زنہ شیب پینوون
زینہ نبہ خواجہ

15

درای طالب بوہ وپیدا ان
تیم وکو جن تیم بیابان
بوز تخواجن مہ کھٹوی زنانہ دو
بیم جان ہت پیادشہ نود گو
کر زاری یہ پادشہ بیدار
دپوسہ تم کیارہ درای رتی نذر
دپونہ بجرہ بشہ دین پیہ ناہ
آیہ پی چاونوی بادو بناہ
رتی عطا
پچھوم آسی تم
لجی کن ژہ
بل زر بی تم انوی ہیو بار
تم ساروی اندر زر زرکار
میودم یہ کار کاہنہ زان
بیانو زمنت بوزن کاہنہ

غزل از زبان عروس سقلابی

بتونه کړه نوی کلام دل آرام

عذر خواهی کړن بشه بهرام

دشمنانت همه بد رام بوین

جمله عالم شماره رام بوین

گر زن شاهنشاه عالمیان قرین

دولتم هر ورځ ... کن دبلاون

[illegible]

[illegible]

لس عطا کړه صد من زر بو — بیه یادن فدای لس سر بو

هیچ کس را وقوف آن نه وچهوم — کټ یه میانی سزا مه پانه وچهوم

ون رنا کړمه پان از زندان — زن بد عقل کړمه بند دران

پیش شه دپومه واتناون ئی — کړه معلوم میان دانایی

چهوس سزا وارید هم مه قصاص — عفو کړه هم چهو عفو کړه نوی خاص

بر حسن شاه گشت بخشنده — کړه بیه بد شو دسو شرمنده

نیک کړه فایده زما والس — کړه نقصان نفع ما والس

کړنه آزاد خاص کارش داد — پایه والاش کرد کارش داد

پس اکس مایه خردمندی — لس اکس پایه خداوندی

عقله وچهه واتناو کتو زرگر — جامه خود دوهی کړن چون زر

قصه بوزن شهن سه خوب نگار — بکمال خوشی رټن بکنار

در آمدن بهرام روز دوشنبه شادمانی در گنبد ریحانی و طرف دن با عروس سقلابی

چندره واره سو شاه عالیشان — بخوشی گو به گنبد ریحان

بهر معشوق کړنه سنی تابی — آیه برونه کن عروس سقلابی

دریمه روز خوش کرگ محفل — کالچن ڈاف دتوشهن خوشدل

[illegible]

افسانه گفتن دختر بادشاه سقلاب با بهرام شاه کامیاب

بو بهندوستان اک شاها — صاحبِ تخت و صاحبِ جاها
صاحبِ ملک و صاحبِ شانا — کردِه تعمیر میهمان خانا
پرت غریبَس کران سو بو عزّت — از عجایب نقش پرژان بوکت
ناگهان واتو میهانا اک — عاقل و هوشیار و دانا اک
زنده مردس کران سو بو زکلام — بادشاهن کروس ستھ اکرام
بمسافردین ببا ناه کر — چاره مرگس نه نمته چهوم یکسر
داهن نش ییچھ مہ دانائی — اسونه نامت شهن ژهنش ون یی
دپونه شاها ز شرق تا مغرب — فیو رمت چهوس بهر هنر کاسب
اوستادس اکس نشه وانس — نقل روهک نند بو طالب چهس
تنه نشه جان کڈان سو بو افسون — بی سندهن جسمس اژان بدرون
عمره اکسی کرم تسنز خدمت — ییچھ ناوت اگر ییچھک ژه یکت
دپوسه شاهن مہ ها وننز اول — کنهه پاٹ نقل روچهی چهه عمل
اک چهها مارمژ نه نت منز اژاو — ساعتهاه تم وهن نه فیرت آو
ژاو در جسمِ خود نه وتهو بر پا — شاه حیران چهون یه ون درما

Library Sri Pratap College Srinagar 7

کهٔت گرس گو بخانهٔ شاهی
لیک اک نازنین بو هشیار
بر سر تخت بالوی سلطان
خشمه سان جایه نش و نهت آیه
کرسه زاری وزیر بدکارن
بس کرن چهی بسوی من ژه نظر
بد بوزانت ژه پانه چهک سلطان
بفسون بدٔ کرن ژه چهک نیرنگ
مارهٔ هم بدٔ بوزهنه بوزی نه
زالو یله آن وزیر بداختر
آفرین واریاه کرون بروی
وان طرف بیت آهون آهو
وننهٹ وچهونه مرده اک طوطا
طوطنی هنر جماعتاه تیهچس
دپوکهه لس سانو پادشه ژی گوگ

حرمن بیت کرنه بدخواهی
پادشاهس سه محرم گفتار
نکهه تن بوٹ نیون دست بآن
چهونه بیت قالبس زنشهٔ مایه
دپوسه هنهٔ روز بت میابرمن
لیک هرگز بنزدمن نه گدز
آسه در روز و شب ژه بیت آسان
پس چهو جرمِ عظیم بٹ رٹ چهنگ
بر گناه زاه رضا ژه روزی نه
یه چهه صادق بو عدهٔ شوهر
چون زعصمت وچهون نشان وری
کوه و دشتن اندر پکان هر سو
لس اندر زاوگو وپهت بهوا
طوطوی رای و عقل زیاده چهس
عقلهٔ کن زیاده زلپند سوپوک

ایمن بجاٹ نه اوتیه فرناوک
دپوکهه تن رهمنازه ون مالوک
مرده لایو رمه پهوی نحال
زنگه تیه رمه پهون پهو نحال
طوطنی طوطنی ون بدشار
صیدگر گوپیچ بجتن بل
ازبوا آی زتی سار بدام
بوی وفان وچهکه بنده زارانم
جس دم کرکهه طوطا اک موجود
جک طوطیان فقط بیت رود
صیدگرو وا ژنته زصدمه رغان
وچهونه اک زنده تمه بوی یی جان
بام از دوام طوطا کرنه رمه
بوٹ کهه رود کی وپهت بهوا

زندی وبو صیدگر خوارند
روز بول بو ومی نهنه ووچهد
طوطنی شک گتن بو صیدران
زالم بیت گوشه پیره گسرن
صیدگر بام واتعو دربازار
دلبر اسیمین سیون اکهار
بو زحسن وجمال آن اد لب
وصف ننه ون منه زاده صراف
رگونه ننه نام گیسه بیت چهونه گر زاف
ونیب سرنیخ تیادی سه بیت اری ناوخبر
باس وزیناره چهوی پیکوی جبر
واره کاره مد وتره مد پاره
ننه زوره هی ازه کر چاره

دیو کھہ قیمت زیادہ با صیاد

نیوک بانوی تشہ سیتین در شاد

گفتگو یا کران بیہودہ آہس

وچھو کھہ عاجز گھٹ صراف پسر

طوطنی ڈپو بصید گردو نوی

ڈپو کھہ طوطن کرد و فیصلات

ڈپو کھہ ہرگز فزونہ از نوروی

طوطنی ڈپو یہ ناصراف پسر

زیر تعدادم ان دینار

گوڈہ آئینہ گھڑہ آسون ات

مہرہ گنز زک بحکم طوطی زود

ڈبوسہ طوطن ز آئینہ کڈ ڈبار

بسہ کاما ثبوت شد بہ خیال

در تعجب ز عقل طوطی خلق

تنگ بازار کر خریدار و

شہر طوطہ گو بقول چنین

بلہ بوزون ز طوطی گویان

راست وچپ جمع خلایق گاہس

در تعجب سیون یہ طوطی گر

یور آنگ سو گو ان بروی

اس ڈلونہ کر یو یہ عہدح کت

ہئی ڈپک تی کروزہ رو بارو

ہئی منگان تی دمن لعمہرہ گنز

دستکش گشت آن زن مکار

بروٹھہ کنہ سوی راستی کرہ کت

آئین منز عکس آو نمود

گیہ حیران وچیت سہ بازیگار

تمہ کس اجر سی تہوی ہیو حال

لب گران گی ز عقل طوطی خلق

قیمت طوطہ بر ہزاران پیو

بانوی پادشاہ آسہ حزین

نوکران گے بحکم اوپویان

١٩

در آن بہرام پیمون وزیر شتہ
در کینہ گلگون پرستی دختر پادشاہ تاتار
ژاژو ہوارہ آن شہ میمون
ہیچ گل گلگون توئی پہ کینہ گلگون
اندران خانہ کالم ئی جاری
د برس گلف د زار تاتاری
وہ گدازی پہ کامرانی نخت
د پوہ شاہ سی ئی یار باد تخت
دپوسہ شاہ سی بشت دیلاون
عذرخواہی کرئ گردون پہ سخن
غزل از زبان عروس تاتاری
پایہ جانہ دلبرہ ای یار ای یارہ
جانہ جانہ دلبرہ ای یار ای [illegible]

۲۰

آیہ بانوی شاہ نزدیکش
ظاہراً د پوہ تم شدم باکام
د پوسہ لمتہ چانہ چہیس بوشرمندہ
نقل رو حارژہ برو نہٹہ بوک کران
د پوو زیران کہ واقف کارم
جانوارا اینو زن سُلطان
مُور دستوری سو جانا وَر
ژاو در مرغ مردہ شد بیرخت
پادشاہن یہ مرغ از خنجر
عذر و تعظیم کردیجد و عد
کرُنہ خاتونی بین رخصت
طوطنی ہند سُہا محبت گوس
بعد ازان آن شہ سعادتمند
پان گزران بطوطیان سو حلیم
کرُنہ طوطی ملک لقب پالنس

وار یا گو وزیر تس بیٹ خوش
باطناً آسونتن سو مرگوک دام
زانو مک چہمک زہ شاہ بو چہین مندہ
تی مہ ہاوُن گہرتم تہ چُہمک سلطان
ہمہ حکم تومن بجیب آرم
گیہ آتُن تہون بہ پیش آن
بتہہ پاٹ قالبس تہ گو نہ ضرر
شاہ در جسم ژاو بیوٹ بہ تخت
مُورنہ مردہ گو بیہ ازسر
ازوفاداری آن بیا نوی نود
زیادہ تن کرُنہ عزت و حُرمت
بیٹ منن ہتا و نوی موُدنت پویس
بو رچہانی بخویش طوطی چند
سکہ طوطی ملک دنون بر سیم
شاہ بو زنت بہ مبُول جانالس

[illegible]

وقتہ اکہ خاصہ یار پوشنہ سمای
پادشہ زادہ ابن بازرگان
یرت اکس آسوین پنون صفت
خیمہ شہزادنی کرون برپا
باغ تہ سبزہ چھو وچھان تم گے
مندرا آسو منظرا بالا
بیہ نقشا زبر پری پیکر
صورتاہ حسن مند کیاہ کرمژ
سخت حیران ہم جوان سپین
زیادہ شہزادہ گو پریشان حال
آی بر ڈیرہ کالچن نے تاب
عاشقس پنہ کس چھنہ درکار
شاہزادس کرک نصیحت بس
صبحنس یار بہر آن دلدار
وات گریبان اکس بڈس نش تم

سفرس مولنانہ کن تم درای
نقب زن باغبان تہ بیہ چھان
وانت شہرس اکس سو چون جنت
بتماشا پکان گے یکجا
سوی تبخانہ تام واتت پی
بونیوانی سو عقلہ بند کالا
کامرانی نوشتہ تس برسر
لیک از سنگ آس ہی گرمژ
بیدل و عقل تس وچھان سپین
دپونہ یارن زوس مے آم زوال
شاہزادہ زیادہ رنب و تاب
بیم نہ تس زخواری و آزار
اثر اہیچگونہ کر گونس
درای شاید کہ مالبو آثار
ونوکھ پیغام تم وچھن بلیم

چھو یہ تصویر شاہزادی نیہ
ازبلا فان اونہ یس غم بہ
بہ بزر تیعی چھو سر آس در پیچ پنہ
رفت جانہا یم چھو بیچ جانانہ
چھونہ وانان تو ربیگانہ
از پری ہا یم چھو سر تہ باکیزہ
تہ تس زنانہ ین چھو دو نیزہ
از سکہ سرچھو ویان
تہ چھو تہ شمع سحر
سراکتس بوتی بیہ عجب
چیت شرابو سویر الاسر تس
بون وسانی سوف ش نبر
لیک زالا چھو سکس فروشن
بیس نوان تہ یتس تہ ازوتیم

سوفت بیت تس گر بو بحال
وات اووسہ تس زشق زانحال
پی ونک یز شق گری کس الفور
سائے پیران نہزو کلو وتہ بدور
ابن سوداگرن دپن تس دبار
واریا پہو سے گی واقف کار
باغبان زادہ گو باغ او
دستہ گلی گنڈن وچھن یو
دپتہ بستہ نوان پتس نگار
نی وچھانی یہ آسو دل آزار
کبہ بندہ تہ زنانی رتوب
نوش بطلی لکن سماہ الوف
صورت بن کرون زنان پیدا
دپلہ تی وان ہی یہ روح افزا

پیش لس نہا وین نیوان چھک پوش | بنون لس نش و چھت سہ گیہ زہوش
دپونہ بجہ ون بہ کار کرمت کم | از گل این خوش نگار کرمت کم
دپوسہ بجہ زانہ کس اکھا مہ سوا | دپوسہ مہر و بیہ تھو نگی نہ جوا
بد نگی کرمہ برو نہٹہ کنہ بہ کار | کنہہ باٹھن کرک بہ نقش و نگار
دپوسہ بجہ پوژہ چھومی جوانا اک | خو نبر در ہنر جہانا اک
بہ چھہ ادنا ہنر زدست او | ہست این نقش نقش بست او
مہرہ کنہہ مزد کار نقاشس | لس وژن گیہ خوش نین تمہ لس
باغبان زادہ گو ونن یارن | خوش سپن بیہ بڈ انگ دیارن
لس ونک سربسر بہ راز نہان | بوز تمہ پیدہ گوس لرزہ جان
از بیان چنین کرو خاموش | کیتھن رٹ زعشق او در جوش
بس اکھاہ در شہر ترشند بیہ نام | لس کڈان کارہ پٹ زبان چھہ تمام
بیہ لس کر کہہ سخن دلداری | ہیچو باران سیم و زر باری
دپوکہہ تمہ وار یاگبس شرمند | از عطای شما بہو خرسند
زانہ نیہہ پاٹھ سنی انن در دم | مرغ زیرک کران بو نیہہ کن رام
باغبان زادنی سو نقش و نگار | بیہ از گل بخوب کرنہ نیار

نام او کامرانی و مرد و
وچھتھ لایق کھیون یہ یار او
ملکہ ...
مہر و دیدہ بخت شہزادن
دپوسہ بجہ پادشاہ زادہ کن مشتاق
نہرہ چھاوی گمت چھو در آفاق
پادشاہ ہن یاین سخن مردن
نازنین گیہ مضطرب بیتاب

قصہ پنج یارو نبشان
نشہ خاتونہ و نونہ بویہ چھو ندل
دلو سہ تمہ تہ نبونہ یاران
پیرہ زان ناون ... عہد سخن ...
بوزہ ناون ... دوستان ... چارہ ...

دپوکھہ چھانن روم بو نتو حالی | سو ستون تا بماہ کرن خالی
ہارہ وارا بو ہارہ سیم و زر | ات اندر گو بہ قولِ سوداگر
ہل گنڈو ہمتک اینون سو بار | نشہ یارس کروک یہ وعدہ قرار
رات گیہ گاش آو بازرگان | بہر تعمیر گو سو بستہ میان
مد تہاہ اک لرا بلند کرن | در ہمہ چیز ارجمند کرن
نقب زن آو کرنہ کارِ خود | چھانِنی والو نکھہ بارِ خود
نو جنہ محنت اندر سہ ہیر گرن | نزد مہ دار زٹ درود گرن
دپوکھہ باپیرہ زن کہ کار درست | شد زما بر تو راہ باید جُست
خرجہ باپت مہ کر زہ کانہہ اندیش | گنج و اسباب سیت چھی اسہ بیش
گیہ نزدیک ماہ آن زنِ زال | ہمہ اندر نہ خوف لس نہ ملال
کرنہ راہی امی وقتی گھر ماج | عاشقس میانسی نشانہ نہ واج
چھین بو پراران تیوی ژہ شفقت کر | بندہ چانی بو چھس ژہ چھک سرور
گل فروش آیہ سوی یاران خوش | شاہزادس دپک ژہ ونہہ پاکش
غسل لس کر کھہ از عبیر و گلاب | پارچاہ نال کھیون نان و شراب
پادشہ شاہزادہ کر غافل | کرہ امشب بو بندہ گی بادل

فاصدان وچھہ نوکت بہ بستر باز
عش شہ او وارشن وچھ باز
پیالہ دردست یاران بوچھی
فاصدان ولونہ سہ برجاہی
پادشاہس قرار روز دلی
کوس پیش یوم دل کلمی
نوجوان غنی تنی قرار نش
معشوق بخود کوار انش
کلمش پیش کو بجانش روز
پادشاہس بدل غنی کیم کاش
کذ راون سو روز بش وتاب
میزبان سہ کامین شتاب
بجل ماہ یہ کس بسے وپاس
ماہ بپور کنن بعد پاس

صبحنس ماہ بوزہ ناوُک پوُر
پیش شہ بانہ گو سوداگر
یُس شہر جایگہ کران بوچھس
میہمان بوچھس کران سوشاہ
چھوس مسافر غریب بازرگان
وچھہ تھن چونکہ مہربانی او
میزبان گو تیار کرُنہ تمام
یہ سزاوار پادشاہی آسو
یکدوکس خاص ستین نس دستور
ماہرویس دیک وُن بون تام
زر وزیور کروک منس باجاہ
صاحب بزمنی سپن ساقی
آیہ برونہ کُن سہ پادشاہس تام
دپونہ ظاہر یہ ماہ من باشد
محرما خاص کرُنہ تتو راہی

دپو کھہ نہ حکمہ نش بوچھنہ دُور
نین اجناس خاص گنج وگہر
آشنا باش ہاسران بوچھس
چھوم ہیوی آرزوی تو دنخواہ
نفع ایوان ستہ مہ چھوم زشہان
رود راضی بہ میہمانس او
ساز وستیناره مجلس وی جام
نہ کرنو آو شہ سو نادس گوس
میزبان سارینس پون مرور
بوزہ ناوک دلیل وقصہ تمام
نال نش ہیرہ یون حریر سیاہ
یم سہ وچھہ گو منس سوشتاقی
عقلہ ڈلو پادشہ وچھن پلیہ جام
لیک کی رہ باانجمن باشد
گیہ نش برونہ بہ بستر شاہی

بیہ کرنو مجلس وترتیب
بیہ مجلس بنن رغیب وطرب
عرس مجلس بن الان نن عرس
بیہ ووچھ جامہ سہ ماہ رنن چھس
سرنہ نش چھ پیش دلونہ شوہر
نونو بیہ جلوہ وانچنین ازسر
نا بیغنس روزی بجامی نفود وبشان
بیہ ززرنہ نش سوزنہ زینن ذبان نشن
دوبنش برادوبنت نا برمن سر لان نشن
زبنخنہ نش درمندن سزنہ عیران
ناہ دو بنشق شاہ گلستان اوس
ببہ رنوک میران لوی چارہ

تا بدر یا بزه کروه آس ہین	جمله اسباب ناو سیت ہتن
ہنه رخصت بپادشه تم آی	عذرخواهی کرت ہتن نشه درای
لطف واحسان چانو وپهو بسیار	ون دپان اس کرو ہجر گذار
مال و نعمت عروس ہیت تراوو	بوتهه تش اس امانتاه تهاوو
انه پہیرت خدای ببه ہیو	یم امانات بیه سبت ہتو
شهنی بوز ساقین هند ناو	خرج دیونک ستهه برنو کیاه چاو
مضطرب گو سوشاه بزن کر	این عروسان نخوش انگ دربر
تالب آب سیت دراو ہین	ناوه منتر زوره آن مه بافن
یام تم تورگے روانه برآب	دوریمت یور آو شه لشتاب
ثاو درجای شاتج خالی دید	حجره ہت حجره فیورلب بگزید
اندران خانه خاص کٹ ست آس	جاهی فرحت نه پُرز زینت آس
حجره اکه کن وچهن نژتل راه	هیره کهتو وانو تا مقام ماه
حال ڈیٹھ یه تس جگر گو چاک	ہت تمنّای ماه واتو بجاک
ماه باشاه نو تژهی گیه شاد	شاه اول سو رُود نه تس باد
گل فروشنده زال آسن یار	دردل آسو ہن تسنده غمکوی خار

٢٥

بنده چانی نوین ایمان وجهان

غزل از زبان عروس وعی

در روم جانٕ دل ہنت ژوٚرسوی گوم ہنتے ورہٕ سُوی گوم
مہرآن مہٕ منون زخمس مے پیونون زخمس مہٕ پیو نون
در نارِ سوز ندہ چھوی بندہ احمد چھوی بندہ احمد
آب دِس شاداب کرتن سو محزون کرتن سو محزون

حکایت

آسو سوداگرا بہ شہرِ روم — عددِ مالہاش نامعلوم
پنجو آسونس سٹھ عاقِل — خبرِ سوی جہا پچھن واصِل
نس نشہ بُس غریب آسو یوان — نسٕ بہا بسراے آسو نوان
نس پرژہانی عجیب ہای جہان — بو ونان تس سہ رازہای نہان
دوہہ اکہ صبحنس غریبا اکہ — واتو تہکمتو سو بوسٹھ بیشک
کرُنہ تعظیم نس سٹھ کہنہ کِن — بیہ از سوز و ساز ومی چنہ کِن
رانہی پُن بہ گٔت سہ کٔت نزوِن — تاکہ مہمانی یہ کٔت کرِن
وُچھہ مہ وارا عجایباتِ جہان — از دیارِ فرنگ گوس روان
تُن رتن نیر مونٹ کڈم فی الفور — راس شہرس اکس لیج آنوم دور
اڈِ خلایق وچھم کلامہ کران — نصفہ ساکِن سیاہ جامہٕ شان

مُدتھاہ گژھتہ یام پیران تام سوی بڑیزران
نٮ۪ن ہُت اندر اژان شہران جران
از طلسم عجیب پیو ہُوی ہمن
تام ہیو چھا ما چھمن اکی کرِ من
نوزہ دیغم جواب منی فی الحال
نی تخص اکی پرژہم زنجال
آنحضرت شان پیا جامہ تمن
مہ کلامہ کران پرژھمن

نتہ دٕہ سال تام سوی بٕژہ مران
جامہ ینگون ولان تام رہی کران
بعد دٕہ سال بوی کران اوت تام
یکی ظاہر کران نہ راز جام
بیمہ کران گٔت برای آرفتن جام

۲۶

گبِتھ اندر دوبارہ شہرِ روم
بیرٕ پیٹھ وُن منش شہران چھوم
نیرہ ژھ پانہ یادہ
ورسی تام پیم شہران چھیس پیوم
بیہہ تہ وُنتھ سر کتھا نہان
سر گژھہ چھِ پانہ روم زِ جان
ویتمہ پیدا سکو روم اکنہ
خوف پیٹھ ابن سوداگرہ نندرہ اتھ انحراب
پامرئی بوز سرکہ وس ہتراروتھ سرزنہ نشتاب
خشمین اندر صبح عول نبھ مس منع مروز نجا
پابہ نفتہ سرنہ حہار روزمنہ بہ نوبربا
دل امہ سرویش انوندراو دوان
تمہ نوکران و کتیرہ سیب روان

زر و اسباب آن مسافر بیت
ژای جایه اکس تۄ ڈیره دِ نِک
چون ازان راز دراک نه پیغام
کره معلوم رازِ پوشیده
مال و اسبابی مه راچهه کرۄم
مرِه یُد مال میانو گره ینو
چهوی خداین ژه دمتوی ی روی
کهنته بوزُن نه ژاو در حمّام
یُس کرانی کشاده سوی بر آسو
فیورُ سفنس اکس شکم خالی
نیره نخ بندوت سپن لحالی
بوزنه آس دِ وره دروازا
وچهونه باغا برت ز گل بسیار
بوچهه منو آسو یڈ برن میوو
نندره نش وُنهته کڈنه بیه کهنه کرو

بعد یکسال اندر انجاوات
از خموشی خلق نیب هتوک
هتونه گهژره بونی ون پانه سوی حلم
روزه یُد زنده سا رُ بمه دیده
نیره ید تا دو سال مال مه نیوم
شور وتهو تام کیاه کران یه پهو
بوز در پرده ژی مبر یا روی
وچهنه گنبدسته بلند مقام
عالمآه سوی وپهان برتر آسو
منجنه یا ری زا یز دِ عالے
کیاه کرۄم طوق غم مه گو نالی
گو دوان تیز گرُنه پروازا
سبزه وجوی و شاخ ها پُر بار
آب چت زیر سایه خوابس پو
اک لرا وچهنه تهزِ بلند شکوه

Library Sri Pratap College,
Srinagar.

نا د دیوان زه بانوی ماپهی
ښاد گو آو بیت سبنتی لښ
مینز بالښ په عیب چهو نه ړهون
خُلق لټه گرُ سو واریا کهس پور
چهوس بو مسکین و ناتوان و ضعیف
بون و ست ښون هو راته رټ
بو چهه بیت گټه و ژمړی لښ آهس
گاښ آهس آب پو منښ بر نار
بوزه ناوُک سپس سرود و ساز
بله و سواسن و بهم ژ لونښ سور
بوسه لښس هم کنار بجید کرد
زاره پاره کرون ښاه پری
سه دِ وانی فریب آسس پور
صبر کم صبر اضطراب مه کر
تاب آنکمنه بُدلزین ماهان

یاد کُر نک چهه رت صفت د روی
د پوسه لټه یام پیش واتی لښ
میهالښ نه هیچو نه پرژُهون
یور بد وی کهسک نه بوی وسه اور
چهوم نه جایز هُون بنز د شریف
لغمز و نښ نه کهنته رُود کهټت
شعله فافه کهژمړی لښ آهس
نیوُت کهیون یُوت بومنښ د رکار
مسنت ازمی سپیون و ران آواز
دل لمښ ښهولښ گنوی گو بُور
زلف او طوق گردن خود کرد
بوزه هم نے مه هوزه پیش مری
چهمس بو چانی ولی سپن ژه صبور
نار عشقش ز صبر آب ژه کر
نن الکهاه بس الکهاژه دل خواهان

بیت نه ماهم نه کی گبز اجان
ای لاران پیون جای هنان
بیت تی عیش ران ران لی کرد
وصل ماهم زنده بر خورد
صحبتش چهو یوان سوداگی
کامنه چهیون نه ژ پور کرده نظر
کالبد دیوانگان پریشان بو
کلین لور پیغ بو ... هم جنت بلند
نارین وارنگ ... کلام پیوټ بو قند
پیونه کره لوی ... غریب پچاره
انساون ... لښ زغد ز ماواره
ول ... پیاوه ناون نه چاوه ناون لښ
لطف کن پیونه سیت کهیون لمرلښ

مجلس گرم ... سرکیاه سر ... دیوان و روش
سر و ناجب ... دوقس اندر ... نقش
... سر و سیع ... زار
بوده کی ... سر انکار
نازنین ... سرکرون شوقس ... تیر
بیت ناناه سرکه ... سرش
... و خجالت ...
نوله ریوتی و ... تیغ لوی
... سر وریس ... جا ... سر کنار
... منفصله و انو ... بینی ... دریه
... حال حاصل ژه چهوی فریب ...
... صبه ... بیتی ... زمین ... همنه ... جب
... انتی لوی ... فریاوون
... نبودنی ... چاوون

سرنہران نفس حسن آسو و نیران
سکاہ وذالان اتہہ سوہ بستان
دیعیہ سرتبیہ تندبی نکاح ہوئی ندروا
سنجہ سبیت سرکتر وی ان بجبر سرناب گروہ وپر
بنکاح حلال سینی نمود
کاہینہ سبیت شاد سرنہ جاطراز
سرنہ برخود سہ مہربان بجال
بیہ باہمی وچین دوستی مرغوب
سرنہ نزد ریک طالب و مطلوب
واتہہ باشتری اکرون مدرا
شہ فرمین آن عروس اوشرا
دوہ ادا کرنہ آو سکاہ شب
سرنہ نزد عروس یار طرب

تا بیک ہفتہ بئی کرائی آسو | رات دوہ نوشبہ غم برانی آسو
شبہ اکہ چار شہوتن انولس | انہہ رٹہتم بز بر پادپولس
کیاہ غریبیں چیہ ہم اذ اذیوان | کیاز ہ چھکنہ زتن مہ سرنوان
دپوسہ تمہ ازبی بواندر بر | شب تہی ہیو کرو ہزار بسر
خوش خبر بوز ہتی شرا با چانو | صبحنس ونہونہ لگو دلس لتی گرانو
واتمت زن اکس بیا بالس | پر بلا خوف گوہں منز جالس
فیوردشتن بخارگے لتی شق | پان پشرن بحافظ مطلق
وانو گامس اکس بخانۂ زال | ژاولتی آسو گو متوی بدحال
بچہ لتی آس خوبرو کورا | ہنہ بدخون کھتمستی اورا
اک اکس پٹ بو بہمدیگر | تبز تبز عاشقانہ کرکہہ نظر
رودنہ اختیار کنہ خواجس | تن دژن زود عشقہ تاراجس
بچہ نشہ رود خواجہ ہیچ غلام | تا بدا یاد ہم کنند خوشکام
کوم لتی زیادہ بوسوگران | کشت زارس اندر چو زرعگران
یام خالی وچہان آسو جای | تام ژانان بہ پیش دلبر پایے
برلب و روی آسو بوسہ گران | پانوان آسں دور غوصہ گران

٢٩

دپوسہ تمہ ہم بتن [illegible] بادر
کنہ پایہں بنکارہ ہم بتن
گرہ بس جا ہم کرزہ جای بنار
وارہ پاہی مہ بہو رنگی بکنار
تابچہ روزنی دیان بفریب
آس لتی ازجہاں گزرہ نشیب
دو بہ اکہ بچہ او کیاہ بوزہ
دم زہ رخصت بزن اکہ بی بوزہ
اکہ رخصت بچہ دوہں فی الحال
کورہ رخصت بتن زیادہ زوال
ہم بی چو بونہ کدلہ سر بہں بالان
کرنہ فی لتن تہزان درتنی دران
بچہ بومت زیتہ بیش اس وارا
کہ بچی تہ سو دو صحرا

آو درہوش آن جوان دوبار
کرنہ نظراہ ازبلندی کوہ
جیرتش پوتہ گو وچہون سبزار
پیر مرداو چہون منور روی
دپونہ تم سرنی لبوی جوان
گل رویش ژہ کبازہ زردی چہی
تم جوانن ونش لگت ساروی
این زمین چہوی زمین دیوو پری
باغ وایوانی یہ سیر کروت
دختر وزال تمتہ غول ود بو
وت ژہ ہاوتی خدائی یت آک
مختصر این طرف چہو پر از غار
وسیر بود پوسہ بڈ ژہ روزیتی
میبٹ دنش یہ بوزنہی پادن
آخر الامر نزد پیر قرار

وانمن وچہونہ پان برکہسار
اک دریچاو چہون بلند شکوہ
بردریچہ سو کہت کرون رفتار
تیر قدلش کمان سو خلوت جوی
کہتہ پاٹ آک ژی تنت یہ دوان
در جوانی ژہ پیر مردی چہی
دپوسہ پیرن ہنوت غمک یاروی
تشنہ انسانسی بخون خوری
دیوی ہند طلسم خانا روت
آدمیس چہہ ڈالون از ربو
رزق آسوی لقامہ نش ژی اک
ہرنہ گور صید مرغ آدم خوار
کہک یہ روزی نصیبہ آسہ مہ تی
روزہ بت چان چہم زوس لادن
کرنہ گاہی کران بو رفتار

باغ نہ چہو ... نغمہ چتہ دراو غارہ تن چہوز
وچہمنہ سبزار و روشنی بہار
بولک پیر پڑاو اندر غار
زاغ غزار او زاغ آدم خوار
واشتاون زارہ بہار غار
بون تام کس مرغ آدم خوار
دو بہ کرپت کو بس بو در رفتار

صحبہ چہمہ ... وچہمن خوشی
وچہمنہ کی ... لوکان بوی تمام
وچہمنہ ... چہون ... مقام
وچہمنہ ... دروازہ ... بردروار
... تعظیم ... پیران ... سرداران

۳۰

... سر ... زانہ ... تنی ...
... عطا ... سیر ...
... غصہ ...
ئیزانہ سر ... این نخت ...
... عفنی ...
... خدای ...
... سر ...

شاد گوشام تام بخشِن دیار
دراوشہ پیش سو پیش شمع بکف
ژاو مہروی ہاو چھن بسیار
آبہ سجدہ دِنکُ بہ پیش شاہ
ہفت خاتونہ برونٹھ مس شاہس
اک بیو اندرہ پژ عزیز آسس
آبہ سیٔ تہف کرن سشہ نورا
دستہ گل دِتنُ ٹھس انتہ تام
پان تم مشکہ تہ گلاب چھلون
دراو خمامہ نش تہ گو بہ حرم
کامرانی سٹھہ گرن راتس
کار شاہی کرُن دوس بسیار
آتہم آن گردگان ہو اول
گو تیہی پاٹشن مقامن منز
کرنہ خواہش بجای ہفتم تم

کالچن واتو قاصد از دربار
در مقامِ شہی شہا اشرف
لعل و یاقوت لش کرک بہ نثار
لش دُعا کرُ کھہ باز مدح و ثنا
آسہ زیبندہ صاحب جاہس
سہ موافق بجملہ چیز آسس
جامہ گلگون بارِخ زیبا
نیون گوڈہ لش ہو سیت درحمام
پادشاہہ منُد لباس ولُن
کاہنتہ چیز اتہ آسو نہ تتہ کم
صبحنس داد تم دِتنُ داد س
یار دیگر رٹن بشب بہ کنار
کرنہ شادی دوہم یہ آس محل
تازہ سازندہ متامن منز
قاصدن وت پیچ کرس گم تم

٣١

غزل از زبان عروس عرب

شادے گر کہہ گریہ شادی
ہیرہ بون بو برہنہ دلہن پان
چون بنفشہ دلن سو جامہ سیاہ
با کسے ہیچ گون نکرد سخن
مول تہ موج نش زجا ڈلمت
تا بدہ سال آسو سوی ساکت
ژہو پہ منزگے ادانش دہ سال
چون بنفشہ کران آسو لباس
بو ربشاہن بہ از زبانِ نگار

آغنی آنو خطِ آزادی
جامہ کینزاہ رٹن نہ بو گریان
بار گنڈون تہ یارنش ہمراہ
ہمین حال و اتو سوی بو طن
مال و اسباب تراو نہی ژلمت
بستہ لب وا رہ آسو نہ آکہت
بوز خلقو نش نشہ اقوال
یا ہی تا سر ہمیشہ اندر ناس
گل تسند بعد ازان رٹن بکنار

درآمدن بہرام روز پنجشنبہ در گنبد صندلی و کردن عیش و طرب با دختر پادشاہ عرب

بر سوار آس وقت نو اجمل
بیوٹ دروی بی عیش و طرب
پور دوہ کر متو ببازی ہا
کا لچن آو حکم بر مہ روے
سجدہ و مدح کر نہ بر بہرام

پادشہ گو بگنبدِ صندل
تام حاضر سین عروسِ عرب
اک اکس پٹ تجان نوازی ہا
ز شہنشاہ خوش فنا نا گوے
ہنو نہ کرہ نوی کلام دل آرام

سهه کرم نیم در خواب	نگارا چهک ژه عالمتاب
ولو پر مهر چهس ماهو	گدا بر خاک چهس شاهو
تلم تهندون مه ژی دریاب	نگارا چهوک ژه عالمتاب
صدالابان غلام احمد	چهو نا فرمان سوی بجید
کرم کرنش ژه در هر باب	نگارا چهوک ژه عالمتاب

حکایت

درمین آسو بر دنهه اک شاها	صاحب تخت و صاحب جاها
پخوا بومش سو دانشمند	درسخا و کرم سو خواهشمند
رام لش تخت آسو رامش نام	موج لش زیر خاک کرده مقام
بباک بنهر کرون لنسند مالی	طوق غم ها برام گے نالی
دوهه اکه ژا ولش نشه خرسند	ینهه ماجن لشه اژان فرزند
ببت ڈیهٹن وزیرسی در خواب	سر گهٹون خشمه سان در او شتاب
دپو وزیرک بیانوی سلطان	یه چهو عاقل ته واتاوه زبان
وین علاج اکرو تهوی ییهو شاه	گهڑه بیزارش کرونته کیاه
پادشه ابه لدین منز چین	روی موکنده به ژه اندوگین

سکل عفونت چھ کرن عقلا
نت گنوی تایہ سال کرنہ نظر
کریہ ہمکن تہ چھنہ بوس بہ زر
درا و نتہ ابتاد ہ دیو نام
وچھنہ لرزندہ یچھن بر کور ام
نام رامن پردیس ہ ون رچھکل
نم دیپی دیو یمن بو ان نبی

تھکر و انوتہ و یچھن تناکا
صحبن تہ را و ا بوچل سوزت
لمبہ زرام گو نجر بوزت
بنی چھوی نفش چھی ژہ کامہ و نیت
بہ ژہ بی بو نفش یانی یمت
مرکی فانوی ہرتنی معلوم
نفش پر ان نفش بوی کنہ دریوم

دوسنن تمندن سپن و لتنگ
دیوسہ اک لاگہ بوژہ سرمہ ہنا
گہر ببتت چھوی ژہ نوش تتت ژی اژ
چشمہ از دو دو گریہ رچھہ ژی بور
سرمہ لاگت اگرو دک دک دور
گوڈہ تم لاگو پالنی گو غیب
دیوسہ رامن عطا کرم کرنس
دیوسہ یارن دویم مہ افسون چھم
وتھہ کرزہ سوپس بوڈولہ ناون
بدپچھک دشمنس نع گریہ کرک
جان گو نہ یچھن فسون خوانی
دیوسہ یارن نزیم و نی بو چنین
نقش ہر جا بوز ہنر پیش
نادرات و عجایبات جہان
ورہسی تام بریکے صورت

اگر کہہ یاری بتش بغیر درنگ
ژہ وچھک خلق کاہنہ وچھینہ ژہ زاہ
دشمنس انتقامہ خیطرہ گہژ
بنہ خوش چھوی تتہ ژہ چھک منتور
نن ژہ سپنک نکان ہویدا ازود
چھولنہ از دیدہ پیدہ گوبی ریب
سرمہ دان خوشیہ جان و دل بسن
بندئی چشم و خواب کرہ دردم
لبک بلہ نندرہ بش بو نولہ ناولن
دیوسہ رامن فنونہ دلمہ برک
از ہندس سو دوست جانی
در حد مصراک لراہ سنگین
کرمنوی تتہ چھو صاحب تیش
زیر ہر نقش کرمنوی چھو نہان
وچھہ بس نہ سوایہ در حرکت

دیوسہ رامن تو ازجان
چھوبس بغ بو سر کہ علامہ کسان
پشکل بو ہنر سرکہ ہی یاب
ہمبرژہ رامن روم سنبہ نکین شاب
دیوسہ وٹ ہو نو نیٹ پژہ موژر
احمرہ وٹ دوپن یہ احمرہ موژر
بیہ دیون دوپن نتہ بند بیہ
وچھنہ تم وانتنہ رود کوشب بوبہ سرمن سرکہ بندو
آرکتہ سرکہ دور او صحبک نو ورزیہ سرد سرکہ
مچہ سرکہ بہ وزارت رکان سرکنہ دیو بیمن تہ نت سرکہ یارتہ وزیر
رنمی نام سرکہ نہ بتشہ دیو ونہہ نش یہ غیبی سرکہ نہ بو
نامہ شابیہ نو و بیت یارہ وزیر سہ

٣٥

لوٗپ از سپر بین تہ بیاک چیات
کرہ گو بہر مالش گردن
شاد و غمگین سارِ ژل رجنور
بلہ یم مشتہ پیین پی درپے
پرت دوہہ پیو وزیر درآین دام
شاہ جیران سپون بلای چھہ کیاہ
ساحر و دیو ہندین سارِی
پیش شہ آی سار افسون خوان
درای ساری خجل شدہ ز انجا
ونونہ رامس تہ گوسو لاگتِ زال
دپونہ دستور سی کری بو داغ
دپوسہ تم موج کرتہ کنہہ چارہ
رامسی از زبان ونان بو موج
کر وزیرن سو محرم خانہ
گو بصید غزالہ ہا چون اشیر

آیہ لنس گو خجل بہ مخلوقات
بیاک دوگ پوین ہیو سو برمردن
ناگہان کیاہ بنو یہ برد ستور
دشمن و دوست شاد و غمگین گے
ڈنو کہہ اخبارہ پادشاہس تام
طاقتِ دیو آسنہ تھو زاہ
خبر واقعہ مردن جاری
دیو کڈہ نوی نہ کانسہ گو امکان
دیو ساروی وچھان بو انجا
بٹ بونھس برقہ نزاو تم فی الحال
ژکھن دل فلی ژہ ہیچون باغ
داغ کرنس تہ گوسو آوارہ
موج رامن شفیق لنس ہٹ لاج
حرمن لنس اژون ہتون پانہ
سرمہ در چشم کردہ آئن زیر

موج گاہنزہ کورہ یم یمنان
واتناوُن بجانہ صحبس تم
خواجہ ازابی نہ بوز انان
باجہ دیتُن تمہ فاش اکُن تس
گوس رسوانہ تمہ دیدن کامس
غرض دیونی تمہ ازدختر
دیوسہ گریان وزیرن ای پدر
شُرُس دستور برقع پوش بو
عشق راستی کرُت بو صحبس راو
چھمنہ تس کہنہ تمہ بو اتس تم
دیوٹ دستورن امس یمنہ نوز
تُس دوسرور کورس غم دور
رامنی دیو یہ جان تمہ نہ گران
کانہ اکس تم بو ازدگران

وان چھوبستہ بو پردہ تمہ ازراز
سرتہ پاشمہ بدیہ چھپتس ساز
داغ بسن حق پیس سرہستس سوزانِ کلام
سرکس مال اولیک ژہ تمام
سعید پیشن بیہ سرکس رام
برقہ تمہ اوت بیہ سرن بو رام

ریشنہ گونژہ کاسنک فی الفور	برفہ لاگت پگہ انِ تم دور
چندتن پیش خواجہ پیر و جوان	وچھنہ بدشکل پاپٹ بی ریشان
زیر برقع اسان آسوی رام	پرژنہ خواجس نہ تم کروس نہ کلام
دیونہ خواجس ژہ روز خوشن بیغم	بیہ نہ زہنہ دیوون بجرم
خوش سپون بیہ بازنِ سُلطان	کرہ یوی ہتونہ کار ناشایان
زانو رامن وزیر شد بدکام	خوانہ سلطانہ سندہ گیرد کام
پرنہ مانہتر بدختر دستور	بیہ در خواب گیہ بیخود پور
لزنہ دیوس اہٹس سہ نا بمقام	واتناوُن سہ تم بجای رام
گیہ بیدار بیہ در وحشت	رامنی کر یہ لتس بہ نرمی گت
گیہ عاشق تمس کلاما میوٹ	کُرسہ تم دل بروی اوتس بوٹ
سفتہ کرمُت سوختہ سفتہ کرُن	بجواہر تمس سوختہ برون
دیوسہ تمہ ای جوانِ خوش پیکر	کسوزہ چھُکھ کیاہ کرُت منظاہر کر
ژہ ہانڈتم بدگرک کرت خامی	وُنہ کیاہ نہ مابسد نامی
دیوسہ رامن بو صاحب کشور	بُدمہ یترم غرض گھژی اظہر
قسم حق چھوسی بو ماوان پور	شہ بنت بیہ زہ کرت نہ دور

برقہ بدخواہ خود سرن و مردیار
تاکہ بدخواہ وامنس سرن بیہ آلگن چھوک
ورتہ بنیف وامنس سرن بیہ راجہ آلگن چھک
یاد تناہس سرمیا لوبسرمیہ راجہ آلگن چھک
بندہ چھو ژہ لوکہ میہ دیمین تتوبہ یوس
چھک ژہ خواہ میہ میہ جانبوموانہ تمبار
انہنی میہ جانبوموان سرم برام
سکارد وارانہ شاہ سرب برام
ان سرواہ بدیہ خواجہ جانبو نلام

د توکهه رامن جواب بی تاخیر
یام بالغ سپون هتن ژلنوی
داغ گرمس مه بر سرین نهان
دپونه رسوا شوم کرن اقرار
رامنی دیارنی سپن خوشنود
هتو وزیرن کرون بهانوی شاه
یام هوس مکر چهو یاد پوان
سیٔ عمل کرو زیر ناپاکن
برقع لاگت بشه کرون یه بیان
منتظر رود کرنه ام حرکت
دو نوی سخت نم سپن در خواب
دو نوی بین تخته سان کشاه
پادشه گو وچهت یه شرمنده
فاسق و فاسقه سپن بیدار
شه غضبناک شد بمادر زال

تیز و جلد و شتاب بی تاخیر
از زه راست ام هنون ڈلنوی
یدیه پز آسه لبس گواه مه عیان
صلح دنهک گرت هنک تس دیار
مدتهاه گونه فعل نامسعود
رامنی دپو یه بیه گو گمراه
گهژه امکان تس بیه پهو دوان
ون چهو لازم بشه ون یه سخن
شعبده کره از نهان بو عیان
زن شه باو زیر در خلوت
دیو رامن تتوت انن یه شتاب
رامنی تام شور تل غوغاه
حرم و خواجه عیش سازنده
شه وچهک بزم می نه گو بیوار
گرنه تس پٹ ٹهاه تم بدحال

بیسه بیدل نو تیمن جانانو ازجهان
بسه مجروح پیش کانه لولو
پہ جھمک زه تختی پت بعث عالیشان
لوزه سندن تا کیاه زه شاهانه لولو
بعث اقلیم لرزان همه ازعجابت
وسه زائی چانه فرمانه لولو
بن طرف چاڅ رویک لوز
پہ جھوک زه شہور پوره ک مانه لولو
پہ جھمک زه تیماوان رنګدرنګ کیاه
بزم ه بیاب سازچانه تو انه لولو
جامه کیاه نال جھوک لا لکانی
لوکی لوزه در هر انه لولو
جھوک زه بد میاو اغ کیاه کړی
داغ چاوی پټ دکس مانه لولو

۳۸

غرسه چاپی دراتین لعل خوارزم
نهسه چاپی چمن لعوتنا وانه لولو
بوکړان نتر نابکار زنده احمد
ستا زه ر ستوی لاړ دوانه لولو

بیوٹ بر تخت رام بادل شاد	ملک از عدل خود کرون آباد
تخت و کرسی کرون ز صندل چوب	علم و چتر و جامه زانگون خوب
لوٹ تهاوان آسو سوی صندل	جهو صفت نت سٹهه کرون لعمل
صندل آلوده دلبران یه سخن	ختم کرد ژنه دلبرن تنهٔ تن

در آمدن بهرام روز جمعه بکمال سرور در گنبد کافور و آراستن بزم با دختر پادشاه خوارزم

جمعه دوه ژاو کرده جامهٔ لوز	پای تا سر گنبد کافور
در همه روز کرنه شادی بزم	بیت لس آن عروس خوارزم
پادشاهن دپس بگو تو سخن	تا شود پر خوشی یه خاطر من
دپوسه تمه آسمان تا بر پا	پادشه آس دشمنت در پا
ونه بو چونکه حکم سر دارم	بوز منتو جهوم یه در بیان آرم

غزل از زبان عروس خوارزمی

بهته ساتهاه میانه جانانه لولو	جهس بو دیوانه زی دل و جانه لولو
بهر خدمت روزت بو ایستاده	کیه زه و نهم تی بجا آنه لولو
ید بو چانس خدمتس چہسنه لایق	عفو تقصیر کر بو کیاه زانه لولو

حکایت

فیلسوفا سو واقف نه سه مجیسم تقویر هسو اوسن
دخنن اسو وارناه نهانی سه سمانی حسن و سپسن زره
زانه دون علمه نقش عجیب روی
سکا تصف عالمه و سپیر بوران بن نقش پیس سرعج
ارزاه و زناه بوران سعد و چپس بعد
عارف با وقت سعد سرکران سوزان لوبد
حابلو بد

وقتِ سعد آسو پر زنان سو حکیم
کرنه ترا مؤ لیو زبر صورت
حاکمس ڈال تم نین صورت
حکم کر پادشاہنی لشتاب
موکلت کامنه نت انکہه سوبہان
عادتِ شاه آسو نفرت زن
ہیچگونه بزن و فائی نه
پیش شوہرِ دوان زنکی لاف
بوزه ناؤن وزیر قصۂ زن
آسہ نیت جایه مردِ دانا دل
کوٹه وال دوره دوره پہوی فران
پہوک جوان جان پچی کر بوزه نکاح
وارثِ ملک آسنوی بہتر
زنِ صالح بخود ژه یار کرون
رٹِ یه کت پادشاہنی در دل

سنگ لش نش بنان آس کلیم
اسه ون سی محال بوزت کت
آزمائو تمته گنج دتنس تت
لاگه ناؤن یه بر مقامِ خواب
گنہه نادر ونان بو سؤاسان
ہیچگونه ززن کران نه سخن
کامه اندر ہتس صفائی نه
پنه کنه بدعمل ته دل ناصاف
چہوم مه نفرت نه تم دلس یه سخن
گہژه گته لش زنانه پا در گل
ہیچ زه ژوره ژور مانیران
ہنه اولادنت اندر چہو فلاح
موجبِ آن دو سه نکاح ژه کر
زنِ بد دو زنر زدار کرون
ژمانڈنه کڈنه زیرک و عاقل

تنده شنده وچہو تہس سنتِ سوع
نوب و پاینه سره سی ستو
نخصه ونمک طشہه لرو زلوبه سرمچ ویه
جامه ش ہانه بینان تچ تشه شوروات
جُبنه جُبنه و اطراف بکامش کدہه ہرنه سکات
چاره و خترنه زچار صاحب تاج
واتزه و در چار پہه شبه نخوش ع
بار وداران شان لشته نیتِ خرورای
ژرابی شاوان غنی ہبنت جا
ژرونوی جاہر ابہ نجلوت بی
ہچھو جنبت تہس حسن لسا
چار اطراف آن سرای بلند
و بخش و نقوب بنظر حسن سنبه
یکطرف باغ و آب جوی وان
ژه وسان ہیره بون ہبان بیران
کرم ژی ہیر آس نت بون تام
بر لب جوی بو کران بوتق م
بیا کی ہیره طوبلی کن راه
بام اسپیان وسان تنه کن شاه
بیا کی ہیره سه اونی کن راه
کاه ودانه وسان بوازشاه
بیا کی طرف بوخانه فی آبو
باقین پاہاه دروی آبه
تیم ہمه دربار کوشه چار نگار
کارکیم سادوی ضروریات بنار
کابن شاه بجانه نواب
دو غوریم یه ژم ہبون ممتاب

گهنه سیتی زپای تا سر تم — آسه پُر زر و سیمه گوهرتم
شمع ڈلیشت سپون سو پروانه — پریه وچهتی سپون سو دیوانه
برسرِ تخت ہر چہار نین — رونقِ تخت بخت وار نین
لہو ولعبا کرون تمن سیتی — ناز بازی کرن تمن سیتی
اک ازان چار یار کرنه پسند — آس وارا سه یار شکر خند
بوسه وارا کنار کرنه امس — پوشه گُنداه بروی دتونه تمس
گیه ازضربِ گل سه گل بیهوش — پادشاهن سه وچهته تلُنه خروش
پادشاهن یه کُرته براین عقل — آیه درخنده آن طلسمی شکل
شاه حیران بیُن نه وژه سه صنم — نظراه ہیره بون کرن دردم
درنظر نام آیه لس تمثال — بیه چهو بیگانه ولُنه بُت فی الحال
قهقهه بیه نس سپون زان نقش — تها و شاهن بدل نهان آن نقش
شب بآن نازنین کرنه بسر — جای لس کرنه جانبِ آخور
منگه ناوُن دویم بُت مَر روی — لسته بازی کرن بروی موی
رٹنه دربر به پشت لس قاقم — تهونه زیخ دپونه بار خاران چهم
تارِ قاقم بینوم ماره گیس — تام بیه خنده آو تت نقش

بیه پادشه چهه سه بهماه در حیرت
صحبتس تس سه آس راحتِ جان
جای کرنس بوی شتر بانان
بیه سخن باصنم کرن نه عیان
بیه نُون کال فال کرد راز نهان
کرنه بوامش بوتحله در روز
کره امروز کیا دو ماه فیروز

بیه در خنده آیه آن صورت
کس وهمان چهوم مه بازروی بس
بیه پادشه چهونه بیال کری گهون
تهمرت بوس وچهمنه آن بیا
کرنه نظراه آیتس اندر
بوت بیون واره وچهمه در آینه
دپو بهمن تس زه ماه آینه

منگه ناوُن بیتس ماه مه ویمه
تاو وچهیان بیتس مه سروه
تهمسا زیر ننظ سه فتانه
بلبلن هند سه سو نیشانه
ستره بوچضا کرن بس رخشت درو
چهوان بشت کران لو پیه حال
سوره والی کرن تمن نقش نال
نقش تت اندر ازان ران لعبت
آن سرتنی ته نقش ازو دریا گهتن
وارایه گهمه وبیب بروی چهتن
چهیم ونیه نا هی بیس وچهان چهیر پاهی
نه بینه بُت کرون نهان چهن چهی

منده چپان چهسته تام اُلفش — پادشاهس بدل اکھ گو ظن
بیه مشغول گے بعیش و بناز — حوض و چهنی سه مه برون شد باز
آو واواته ناو بالعبت — فاٹون ژاو تام لس هیبت
گیه بیهوش پیه زن بیجان — اسو طلسمن ته وچهو کشن در آن
تام شاهن چهکښ بر وی گلاب — موژرن اچهنه گے دوس سراب
کره ناوُن مقام آن دلجوی — در مقامیکه بود جانب جوی
کالچن شاه گو بجاے نشاط — ماه چارم روانه شد به بساط
آیه باصد هزار پیرایه — ژابه شاهس نشه زوگ مایه
عاجزی کرنه وار یا شاهس — از خوشی تم نین سه پٹ گاهس
در رضای پادشه همه شب — واتناوُن بسر بناز و طرب
پادشاهن بدل دتون بیقرار — آسه تزن هفتنی بهرسه نگار
چهه بڈن هنره کوره بجتاور — ناز پرورده نازک و دلبر
دیونه تر نوی مه چهم سٹهه چهان — چارین چهنه لایق و شایان
از گدایان و بینوایان سے — اتر بندگی نوی دروی
ساده گیه سیت پز کرون کذبس — بغلط کذب تم کرون صدقس

اوښه والس نشه چو بیجالالان
وتهوسو تهد زلفنی کرس نم تهف
قافیه سیت رنجه گیه نش تهر
یه وچهپت شاه گو بگاه خواب
اوښه والس نشه رماسه گرپهت
گو یگه شاه سوی آن مهروی
رود آکهت شونگت بدل هشیار
بون وست آیه وژه سه اڈراتن
اک بوآسولس بباغ کهټټ
دوریسی گیه تیره کوی پرتاب
کهر بټهس هټ بله سه واڑ اپور
اجدرن زن سه مدڑ نم تل
گاڈوی نش بروی آنن نژ
یس اس صورتن شهس نش نژاو
پادشه گو وچهپت دوان بمقلم

آیه نم فرش کر سواز پالان
زیر پا خار ملزس نم جهف
گل کرون خستنه خار نش بستر
ڈاف تزاون نه آسود زتب وتاب
آیه پهلوی شه سه ژاپه ژسپت
که مقامش نود جانب جوی
سیت نش آن عروسی مکار
برلب جوی جامه کڈ نه زتن
آیه تر زیر سینه تو سه ړټت
وچهنی گوس شه پتی در آب
جشبیس الکس سپین سی جور
فټه نه ناوه هنده ژاس خلل
پردهٔ شرم وچه رچهن کیاه دز
معنی خنده از تبان نم هاو
پنه واڑس سه جنت یدفرجام

گو کیم یس پار معشوقه گو کنم دس عزم
کر عروسان سه فرمتاه کرنه خاصه پاڅس
بتری صدقه پارتبه الگس
بیل تتی کرون کمپنه پنهن
آسوپلان نون تتی زحمن
بیون غلامان سه ایستاده نمش
نفرت او بیون زیاده نمش
ڈاف تزاون جو بافته تتی
گهنه تن کر آسه نمتری جواهش
وژه زیبلوی ملک شه شیرین زبان
کر نه زاری بحالی مسن نان
زیب وزیور یه آسوتش دربر
دور سا روی کرون نگهان ابر

روز راستاده پر طاعت حق
آسن لالان بجا طرف صادق
نه وچهانی پرحال سترس
امنه سیت زیاده یک نه پنهان
امه سا روی پرچهن سی جان

ازنماون استهم چهن پی وجود
کر سنهنه چون نک خیال نش معبود
پار سا خوی او عابد و زنده حال وچهپت
دنا و کونه زنات عصمتش کمال وچهپت
وریدو ودیعه دردل نیز او دم بک تروون
انتظام بری بهک سر آن جمع
دیوی نهن خادمس ته آن جمع
نخچه سرکه خاص سرنهان نش وره

در بیان بود شاہ عالیجاہ
عاقبت راہ گور او شد جاہ
غزل در بیوفائی دنیا و بستن دل بوی

سو جهو در باغ از بتِ غدّار ... تل گلس گو بجا ان گفتار

پنی وقت آیہ گیہ رَوان ... منزوانت سپن تهی از جان

خام گر آسو پوس اندر آب ... موتکی مو کلن رٹن سہ شتاب

نیکسی تہ بدس مرن ہر کس ... بد بدس روزہ نیک پت نیکس

بو زبیہ ترن زنن شہن کیا کر ... بدیی کرسو پان پانش فر

بَس زگل آسو وانمت آشوب ... دجنہ آن ماہ پچو کاہ پچوب

قحبہ سینی زٹن بہ بندہ خر ... بہ سپردہ تہون سہ بر آخور

کہن غذانس تہون مقرّر جو ... دمبدم آسو نس سو مرگِ نو

تلخ جو کہت گہزان آس حزین ... بادِ آنان سہ نغمتِ شیرین

و تہزن پٹ کنڈن سہ از قاقم ... بس دپان آس رنجہ پشت مہ جہوم

سہ حوالہ کرن باشتر بان ... اوڈہ منگن دوہی سہ آس ڈوان

بوی بدنس کہسان بو بدماغ ... بادپاوان سہ آس عنبر باغ

جارمی آس لبہ زشہوت پاک ... از ہمہ جرم آس عصمت ناک

پاکیہ سیت لبو سٹہہ متہ باو ... بانوی بانوان کرن نس ناو

عہد شاہن کروس شم چہک تو تام ... کرہ نہ زہ بو بباک زان تو تام

رڅن موسودوست ابن یددوست
هو الباقي ژه کرتن یار
دنوی آزارتس چهوی کار
نصیحت رڅهیهی کن دار
یقین زانڅ ژه نابنجار
کهژمک نزاون همه زرکار
بجاان گفته سرکار
کتهو لاگت ژه دوکاندار
فکو څهه واله ونوسوی هار
بحشتری ایی درکار
خلاصی ژی لبک ازنار
ولیکن زاد ره ان پور

ژهنن نش نش بسی نیکو
کری ناگه پتوبی جان
کرن کم گور اندر گور
سڅهه آی شاه عالیجاه
مسافر چهمک مه کرتعمیر
صراط المستقیم زان
روانی کونه چهمک هی پای
بحق راه محمد چهجے
بجان و دل ژه پر صلوات
بهر دم یاد مولی کر
هو الباقي ژه کرتن یار
غلام احمد ژه لگیو تار

ونی کوتاه چهو ناهموار
یه گردون اژدها پیچان
سپن پایال مار و مور
بزاری تم ژهنن در چاه
زتعمیرات دل برگیر
بدل کر بالبک ایمان
ژه بر ونه بر ونه قافله کم درای
احد پنهان و راحمد چهو
بسوی سید الساداتـ
زقرآن کل شئ پر
گرژون چهوی راه منزل و
هو الباقي ژه کرتن یار

بیان رحلت پادشاه بهرام گور و از چاه به بهشت رسیدن او

اهل تاریخ نامه بهرام
صید گوران سڅهه کرانی آسو

یئی کرانی زرحلتش ارقام
گور از دور او وڈانی آسو

بیت شست هیچ طاقت بر گذشتن بنگلان اژدها در دمی
ٻُٻ آکهاه ڇپانه منزل ان ٿس سب
نِڀِڙه پُدلدي سوځاک واريا ڀاٽل
خاک ان ازخاک ٻر امر وارياڇا نخچين آنبب
عمر و وان منڌلدان ٻيجانه ازسير نار
زار کريان ٻجانه ازسير شاه
کيوڙ کلا ازٻاج رحلت سياه
حس نالان نال جانه لارت
آسمان جانه ٽانک ليوف زارت
زار سوئي روزه ليوف غربال
سِيني جانس ڪهو کومتوي جهاڻ حال
ان ساٿ و جيت جهاڻ ماٽ

يُدزمين آسهي خراب و ذليل | پر زنان آسوتت سوازده ميل
زير پاچاه آسنه منظر | انُ سوگو از قضا لبُون نه خبر
ليک تقديرِه نش همه دانا | هيچ نادان و ديده نابينا
درچه گور اهل زور گرٺان | شير گور سن لشه چو مُور گرٺان
بُقه تراوک سپاه آئي همت | شاه ازچه کڏون رزه لمت
آفتابيکه شد نهان درخاک | کهاله کسُ لش سُوآسه يُدچالاک
آسونه چه سو آسو غارِ طويل | پاي تاسر سنز تمکُ اک ميل
آو خادوزخا هُوي سُوئي آسو | آبه رستوي سيه کهوي سوي آسُو
پرانه گوُبهه واريا ڇهن نه چپ | ازنهاباتِ شان سخن نشه مدپ
گرُ ڇهوک ريزه گو متوي ازجان | وکهلس منز سرمه هيتو ڇهو گرٺان
اڏجه ريزن هنزي توجک بسته | غمکي نيزه گوک دِل خسته
ليک نيبار شهسُوار تمن | کهن کهني آونه زغار تمن
کهنه نش منز کنه کرک نه درنگ | ژڏو کهه خاکِ سياه تا فرسنگ
يتوٺ سنُ کهنو کهه گوهويدا آب | مطلبک ناگه راد گونا ياب
سار لشکرو دان بويه غمناک | گنجِ پوشيده دراونه ازخاک

صاحب زور کيت آئي بدور
دور کرهاي روانه سگي درگور
پانه بي وجنت خاک گهوي بجلين
کيه کرت ڪوه سوفانه سن کهين
درزه ديوار زنجي نشوبان
ازدي کياه سنازه دل لبان
ازونه در بديه بمنه ڇهو قلاي
زونه زنبه بوي وجنت ازجنه
ونام درفاک خاک گرمه خراب
بام والتي ڇهگاهوي سيلاب
ازنانگو همت لام اسمان ژومي ڇتدان
نرنگهن بنزيا ماڙان
ڪي زمين انهي لرازه بن
رب اغفر دبا دين و کن

درشب و روز کهنه میوه نو قرار
فارغ ازبال خامه از ارقام
ثم ذاتش چیون به نام تمام
در اتمام این بهشت بهشت و باد نهان
گوی دیاں کی به مدت گانو
پڙهن نامه اندر واره ڙهو واتو

نیکبخت سوی ھیوئس بہ نیکی گو | بدکرک خلقنی دپن بد بو
بسُ اکھا آہہ مُمسک و بدکار | زندہ آہنِ سو مردہ ہوڙہ شمار
نیکیا تہاو پن گنوی جاری | آفرین تیھو ڙہ پٹ کرن ساری
سخن نیک در سرایِ سہ پنج | یاد روزان پھنی جواہر و گنج
گنج نیکی جواہرِ احسان | پھو بگنجین و دُرج دورِ زمان
چانہ باپت پھہ باریم در شور | قبرہ نامت پین وپرپس گور
سیتِ درخاک تور کاہنہ اِیہ نہ | غمکوی بورُ چانو کاہنہ ہیہ نہ
یار کرنن خدا ڙہ تراو خودی | سُوی ڙہ بخشی حیاتیٔ ابدی
نیکنی سیتِ پک بنک ڙی نیک | نیک سپنک اگرونک ڙی نیک
بدنی سیت پدُ پکک بدچھوک | ددنی سیت پدُ پکک ددھمک
منز گلُن پدُ پھک لبک خوشبوی | پک کنڈن منز نک اذاہر سوی
بندہ احمد ڙہ دل بحق کر بند | رَسنہ باشی بناشی اندر بند
حُبّ جانی مشایخن ہندُ تہاو | مہرِ شان ہیچو تاج تہ گندُ آو
بدُ محبت تہوک بر شیخ و شیوخ | در ہمہ کار بس لبک ڙہ رسوخ
ٹاہٹہ تہاوک ڙہ دوستانِ خدا | پھاو گلُ ڙی ز بوستانِ خدا

از کرامات شمسني وديکهيه پٹ ودويمي تکيه مين
سرمه بااين چمن از فضل حق تا مشر سب مين
شنتهم پير حضرت شاه سبز خسرو دهلي
راوي اين واقف نهي وطيب

پهنه بوزان قافي و مضمون	فوطه گياه گوته گياه دُرِ مکنون
نه بآواز خوش پران پهه کتاب	خنده کر کر پران شاب شاب
زان سبب ژهٹ ونم مه اين قصه	زيوٹ تراوت انم مه اين قصه
زير کي ژهن مه تراوتهي بالکل	بسن بٹوي گُل اگرژه پهک بلبل
اين زمان بس گلند درستان	بيغرض بلبلان برو گويان
زلف وخالس اندر دِتم نه طول	زانکه از طول دل گرژن پهه پلول
پهم مه اميد داهن ہنزيئي	تنه بيت شوبه بم کرن تنه بے
غور کرهتي قلم کرن جاري	درخطا و زلل ہپٹ ساري
شاعران زمان تهتي گاژل	بيت ہمت اوستادني ہنده زل
دريج درد فراق خود کردند	ينهو دين مرد در سخن مردند
بيت وارا وپهم بمت ژوري	مال بيگانه سينت گياه پوري
دِن گرژهن اوره جوهرِ معنے	دُريج طبعس يه گوهر معنے
يارئي حق مه ہپٹ ضعيفس واژ	راي دل معنين بخفيس واژ
محض از لطف حق کروم يه درست	تنه در شعر ميانوتت سُست
پهم رساله مه پانزده ومنت	تم بسلطان جحجمه المنت

درصدف ... بکفته
سرمونه گون ... گفته
بلبل ... نواي خوش اورا رے
... شعر جان او رے
خسرو ... مفني را رے
طبع او پاک ... اين کتاب فوي
سست ... ولاده نوي

۴۷

نمي تصانيف وعجيب وغريب
نامه ... عجيب وغريب
رحمة الله ...
پير مه فيض وفتوح اوبادا
...

تاريخ ... ۱۳۲۶ ...

باز از لطفه سپون الهام — قصه بهرام گورنوی گوتمام
صاف پاتهی ژه فکره تارشمار — سصد وبت وشش فنون نه هزار ۱۳۲۶
مه نظر کر باین حدیقه برشت — نادیک آو خاصه بشت بهشت
تازه دلها گهرمن باین بستان — راز بوزن ارثن باین بستان
گونه گونه چیه گل درین بستان — لاگ بلبل بجان برین بستان
لله الحمد تازه پهول به چمن — نهاوُ منت به باغه وال من
گل ته گلزار تمندوی ژی زان — جان جانان وچهون بدیده جان
یارب این نامه پیش هر مقبول — از کمال کرم ژه کر مقبول
لطف تو بر غلام احمد باد — بالنبی و آله الامجاد

مناجات بحضرت قاضی الحاجات

یا الٰهی بو چهوس سٹهه بدکار — عفو کرتم گنه ژه چهوک غفار
یا الٰهی بو عیب دار چهوسی — پرده کرتم بو پرده چانه وسی
یا الٰهی رهوم زقهر وعذاب — نارسی هار تم ژه رحمک آب
یا الٰهی با حمد مختار — بخشتم هم بچار یار کبار

تمام شد
حسب فرمایش تاجران
نامی غلام محمد و نور محمد سرتنج
خفی معراج ... سرتنج ...
بماه شعبان ۱۳۲۶